

свою сутність об'єктивний характер, і до їх вимог необхідно привчати громадян, а не модифікувати в залежності від соціальних потреб або відхилень.

Держава не має права підходити до стратегічних проблем або проблем національної безпеки (а наркотизація є такою проблемою) поверхово. Необхідно мати чітку структуру правових заходів, які потребують негайної реалізації у даному напрямку, що б не допустити якісного погіршення соціального стану в цілому і криміногенної ситуації зокрема.

Список літератури: 1. Камерон Д. Некоторые аспекты изучения зависимости от наркотических средств // Бюлетень Мировой организации охраны здоровья. К., 1971. 2. Готлиб Р. Про некоторые причины наркомании// Советское государство и право. М., 1990. №1. 3. Романова Л. Из практики борьбы с наркоманией: понятия и выводы// Советская юстиция. М., 1987. №10. 4. Іванська С.О. Дослідження і соціальні аспекти наркотизації населення України станом на 2002 рік. К., 2002. 5. Лелеко В.О. Наркоманія і молодіжна злочинність // Проблеми наркотизації і профілактики. К., 2000.

Надійшла до редколегії 03.09.02

В.М. Набока

ПРОФІЛАКТИКА ТОРГІВЛІ ЖІНКАМИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Аналіз літератури з питань профілактики свідчить про те, що цей термін розроблявся в основному в рамках медицини, кримінології і кримінального права. Розходження у його визначеннях обумовлені розходженнями в об'єктах профілактичного впливу.

У роботі з запобігання торгівлі жінками необхідно розглядати ті визначення профілактики, об'єктом яких є злочини, у тому числі і пов'язані з продажем жінок. У цілому поняття «профілактика» розроблялося не тільки в рамках вчення про покарання в карному праві, але також і в кримінології. Так, відповідно до теорії карного права, метою покарання, крім кари за зроблене діяння, є окрема і загальна превенція. Окрема превенція полягає у впливі покарання на засудженого з метою запобігання з його боку нових злочинів, а загальна превенція – це вплив покарання на інших осіб, з метою утримання їх від вчинення злочину [1].

Ефективна профілактика такого виду злочину, як торгівля жінками, повинна складатися з двох основних напрямків – профілактики злочинної поведінки і профілактики віктимної поведінки. Дуалізм кожного злочину, наявність у ньому злочинця і жертви, припускає необхідність наявності двох шляхів профілактичної роботи. Виділяють два основних напрямки профілактики: моральну профілактику і правову профілактику. Моральна профілактика спрямована, з одного боку, проти тих явищ соціального життя, що детермінують порушення норм суспільної моралі, з іншого боку, – вона виступає як один із засобів правильної соціальної орієнтації членів суспільства. Основними цілями і задачами моральної профілактики є:

- формування в суспільстві моральної здатності до саморегуляції;
- формування правильного засвоєння норм моралі;

– досягнення неухильного дотримання норм моралі у поведінці [2].

Правова ж профілактика спрямована, насамперед, на недопущення різноманітних правопорушень. Її змістом є виявлення й усунення причин і умов, що породжують правопорушення, тобто недопущення порушень норм права, боротьба з ними.

Ці напрямки переслідують загальну мету – збереження і зміцнення нормального функціонування соціальної системи, проте, засоби і форми досягнення такої мети різноманітні. Кожен з напрямків має своє зовнішнє втілення, тобто певний організаційний зміст, який є сукупністю різноманітних підприємств, організацій, установ. До суб'єктів профілактики належать: державні органи і організації, громадські організації і формування, посадові особи й інші працівники – представники цих органів, установ, організацій і формувань, а також окремі громадяни.

До числа суб'єктів, що здійснюють профілактичні функції в боротьбі із торгівлею жінками, в Україні можуть бути віднесені, наприклад, сім'я і школа, різноманітні виховні установи, професійно-технічні училища, вищі та середні навчальні заклади, профспілкові, спортивні товариства, клуби за інтересами. Звісно ж, для віднесення їх до суб'єктів профілактики повинно бути обговорено, чи профілактична функція є для них окремою, чи має її здійснення епізодичний характер і, по суті, являє вона собою лише один з аспектів виховної роботи, чи ні.

Кажучи про регулятивну і охоронну роль соціальної профілактики, не можна не відзначити, що тут мова йде про її функції, їх різноманітність. Це – виховна, охоронна, регулятивна, прогностична функції, що є взаємозалежними. Їх єдність забезпечується головним чином загальною цільовою спрямованістю на попередження різноманітних антигромадських явищ, спільністю соціальних інтересів і завдань, яким вони служать. Водночас, кожна функція профілактики, що взаємодіє з іншими функціями, виконує свою власну роль.

Слід відзначити, що сьогодні в Україні, на жаль, не існує системи профілактики торгівлі жінками. Ті інститути, до чиїх функцій належить боротьба із цим явищем, або здійснюють профілактичну роботу розрізнено і мінливо, або не здійснюють її зовсім [3].

У той же час ускладнення проблеми торгівлі жінками та розвиток світового співтовариства в останні десятиріччя все частіше ставлять перед державою завдання з розвитку у людини зі шкільного віку почуття гідності, усвідомлення своїх прав та місця в суспільстві, а також можливостей реалізації своїх прав та свобод у житті.

Таким чином, важливим аспектом діяльності навчально-виховних закладів освіти щодо запобігання торгівлі жінками є виховна робота. Організуючи виховну роботу, рекомендується спиратися на Концепцію виховання дітей та молоді в національній системі освіти, а також – Концептуальні засади гуманітарної освіти в Україні (вища школа), розроблені Міністерством освіти і науки України.

Слід відмітити, що проблема торгівлі жінками тісно пов'язана із такими проблемами, як безробіття та проституція. Тому надзвичайно важ-

ливо приділяти увагу їх профілактиці в молодіжному середовищі, володіти інформацією про характер молодіжних угруповань, психологічний стан у сім'ях та молодіжних колективах. Серйозну увагу слід звернути на вирішення проблеми організації позанавчальної діяльності закладів освіти, забезпечення змістовного і цікавого дозвілля молоді.

Соціально-правова допомога молодій людині в розвитку її творчої індивідуальності, почуття її людської гідності, розуміння ролі чинного законодавства як засобу забезпечення її законних інтересів, повинна бути відображена в процесі виховної роботи із учнівською та студентською молоддю.

Формування правової культури учнівської і студентської молоді впливає на поведінку відповідно до чинного законодавства, а також забезпечує життєдіяльність людини відповідно до потреб, інтересів і цінностей гуманного суспільства. Правове виховання дітей та молоді вирішує властиві тільки йому завдання. Знання законів та права свідомість людини є головним чинником, який впливає на готовність до дії в тій чи іншій ситуації, у тому числі й у ситуаціях, що пов'язані з торгівлею жінками.

У профілактичній роботі, таким чином, особливе місце займають заклади освіти. Це пов'язано з тим, що в них склалася певна система науково-методичної роботи, яка реалізується у масових, групових та індивідуальних формах. Використання усіх видів цих форм сприяє збільшенню ефективності профілактичної роботи. Серед форм профілактичної роботи можна виділити:

- масові форми: цільові семінари, практикуми, науково-практичні конференції, симпозіуми та ін.;

- групові форми: педагогічні наради, творчі групи, практикуми, соціально – психологічні тренінги та ін.;

- індивідуальні форми роботи: наставництво, наукові дослідження та ін.

У плані профілактичної роботи доцільно було б ввести також наступні види діяльності:

- засідання, присвячені обговоренню змісту програм спецкурсів, навчально-методичних посібників з проблем запобігання торгівлі жінками та дівчатами;

- вивчення законодавчих актів, нормативних документів, інструкцій, наказів, обговорення науково-методичної літератури, що відображають проблему порушення прав людини, торгівлю жінками та дівчатами;

- проведення відкритих уроків, виховних заходів і взаємовідвідування різних форм навчально-виховної діяльності;

- вивчення та пропаганда педагогічного досвіду;

- підготовка сценаріїв, рефератів, уроків, лекцій тощо для використання в навчально-виховній роботі з учнями, студентами;

- розробка методик щодо вивчення та прогнозування морально-ціннісних орієнтацій учнів, студентів;

- обговорення та затвердження тем наукових досліджень експериментально-дослідницької діяльності;

– обговорення та затвердження експериментально-дослідних майданчиків, творчих груп наукових досліджень, методик, передових технологій навчання і виховання з проблем запобігання торгівлі жінками та дівчатами.

Слід підкреслити, що робота щодо роз'яснення та вивчення чинного законодавства, міжнародних актів повинна проводитись із врахуванням вікових, індивідуальних особливостей учнівської та студентської молоді.

Список літератури: 1. Кудрявцев В.Н. Право и поведение. М., 1978. 2. Семья и молодежь: профилактика отклоняющегося поведения / В.А. Балцевич, С.М. Бурова, А.К. Воднеева и др. Мн., 1989. 3. Горбунова О.Г., Левченко К.Б., Савич Л.Л., Удалова О.А., Швед О.В. Запобігання торгівлі жінками. La Strada – Університет внутрішніх справ, Київ – Харків. 2000.

Надійшла до редколегії 19.09.02

В.В. Зубенко

ДО ПИТАНЬ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КАРНОГО РОЗШУКУ

Кримінальний світ, маючи в своєму розпорядженні фінансові можливості, корупційні зв'язки, активно займається збиранням інформації про обставини, події, осіб, що становлять для нього певний інтерес. Злочинці інколи озброєні найновітнішими технічними засобами і вчиняють активну протидію діяльності правоохоронних органів.

Інформація (від лат. information – роз'яснення) – це повідомлення про щось або відомості про навколишній світ, процеси, які в ньому відбуваються, про події, ситуації, чийсь діяльність, що їх сприймають людина і живі організми, керуючі машини та інші системи [1, с.363].

Підрозділи органів внутрішніх справ в цілому і працівники карного розшуку зокрема повинні володіти інформацією про осіб, які готуються чи вчинили злочини, осіб, які переховуються від органів розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання тощо.

Розв'язання завдань ефективного інформаційного забезпечення методами, що традиційно використовуються при провадженні оперативно-розшукових справ, такими, як робота з базами даних, внутрішніми інформаційними потоками, система взаємного обміну (запити, доручення тощо), різноманітні організаційні форми співробітництва, спільні операції та оперативні розробки, комбінації, – іноді не мають потрібного ефекту через специфіку сучасного кримінального світу [2, с.18].

Тому сучасний стан боротьби зі злочинністю диктує необхідність розробки і впровадження в практичну діяльність оперативних підрозділів систем активної інформаційної розвідки. Для використання ефективних заходів боротьби з криміналітетом оперативні працівники повинні мати можливість систематично здійснювати збирання та аналізування інформації із усіх відповідних джерел, щоб використовувати ці дані як з тактичною, так і з стратегічною метою цієї боротьби. Методи, які використовуються для отримання, накопичення і використання вказаної інформації, мають бути законодавчо закріплені.